

کتابشناسی تحلیلی

کتابهای هفتاد و شش ساله در بهار ۷۶

به کوشش غلامرضا منفرد

یادداشت

یکی از مهمترین بخشهای پژوهشنامه «کتابشناسی تحلیلی» است. در این بخش تمامی کتابهایی که در یک فصل در حوزه ادبیات کودک و نوجوان به طبع رسیده است، در شورایی اولیه بررسی می‌شود. سپس آثار برتر به شورای عالی ارسال می‌گردند تا بررسی و تحلیل شوند. آن‌گاه تعدادی از کل کتابها که به تشخیص شوراها ارزش بیشتری برای طرح دارند، با ارائه چکیده آنها تحلیل و معرفی خواهند شد. هدف از کتابشناسی تحلیلی، نقد آثار نامناسب و مضر نیست بلکه معرفی کتابهای خواندنی و نیز ارج نهادن به آثار خوب، خیلی خوب و عالی است. درباره ترکیب دو شورا و شیوه کارشان مواردی قابل ذکر است:

۱. اعضای شورای اول:

- مصطفی خرامان: نویسنده و کارشناس داستان
- بابک نیک‌طلب: شاعر و کارشناس شعر کودک و نوجوان
- غلامرضا منفرد: کارشناس ارشد آموزش و پرورش و مدرس مرکز تربیت معلم
- زهرا درودیان: کارشناس داستان

۲. اعضای شورای عالی:

- سوسن طاقدیس: نویسنده و کارشناس داستان کودک و نوجوان
- شکوه قاسم‌نیا: شاعر و نویسنده و مدیر مسئول مجله شب
- مصطفی رحماندوست: شاعر، نویسنده، مترجم و سردبیر مجله سروش کودکان
- فریدون عموزاده خلیلی: نویسنده، سردبیر نشریه آفتاب امروز و عضو سردبیری مجله سروش نوجوان
- کریم نصر: تصویرگر و مدرس طراحی
- مهدی حجوانی

۳. کتابهای مورد بررسی تنها حوزه

ادبیات و تصویرگری کودک و نوجوان را شامل می‌شوند، یعنی ادبیات داستانی (داستان، نمایشنامه و فیلمنامه)، شعر و آثاری که مایه‌های ادبی دارند و همچنین کلیه شیون تصویری و گرافیکی. بنابراین آثار علمی و یا کمک‌آموزشی تنها در صورتی که برخوردار از مایه‌های چشمگیر ادبی باشند در این حوزه قرار می‌گیرند.

۴. این کتابها تنها گروههای سنی «الف، ب، ج، د، ه» و یا مشترک بین دو گروه را دربر می‌گیرند، یعنی گروه پیش از دبستان و دانش‌آموزان دوره دبستان، راهنمایی و متوسطه.

۵. در بررسی یک اثر، تمام جنبه‌ها

تحلیل می‌شود و نه تنها یک جنبه خاص همچون متن. بنابراین اگر یک کتاب، متنی قوی اما تصاویری ضعیف داشته باشد، معدلی از متن و تصویر به نامش ثبت خواهد شد. کودکان اصولاً از کتابها تأثیری واحد می‌گیرند. بنابراین ما نیز از روزنه چشم کودک به کتابها می‌نگریم و بر این باوریم که تولید کتاب کودک، کاری جمعی است و در نهایت تأثیری یکپارچه بر مخاطب می‌گذارد.

۶. ملاک شناسایی و جمع‌آوری کتابهای هر فصل، مراجعه به نشریه سابه و نیز مراجعه حضوری به بازار کتاب است. بنابراین اگر کتابی مدتها پس از تاریخی که در شناسنامه‌اش قید شده است روانه بازار شود - چنانکه بسیار پیش می‌آید - آن را همراه با کتابهای فصل بعد بررسی خواهیم کرد.

۷. اعضای محترم شوراها نسبت به آثار خودشان اظهار نظر نخواهند کرد.

۸. بسی‌تردید، دخالت ذوق و برداشت شخصی و نیز احتمال خطا و لغزش در قضاوت تا حدی اجتناب‌ناپذیر است، اما اعضای شوراها از خداوند سبحان مدد می‌جویند که جریانی کارشناسانه و سالم در بستر نقد ادبیات کودک و نوجوان جاری کنند. آنها در این راه دشوار، راهبردها و تذکرات را غنیمت می‌شمارند.

فهرست کتابهای بررسی شده

نام کتاب	نویسنده/پاشاعر	نام انتشارات
۱. آتلانتیس شهر اسرارآمیز زیر دریا	پائول-اس-نیومن (ترجمه باماندراهبای فرد)	پیک ایران
۲. آرایشگر امپراطور	محمد غلامپور	جوانه‌ها
۳. آسمان کوچک	محمود پورهاب	کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان
۴. آدم ژباهان	آستریدلیننگرن (ترجمه بهمن رستم‌آبادی)	زلال
۵. آقا موش باهوش	شکوه قاسم‌نیا	قدیانی

۶. آقای باکلاه و آقای بی‌کلاه
 ۷. افسانه‌های روسی
 ۸. بابا لنگ نراز
 ۹. بچه‌های تشنگی
 ۱۰. بوسه بر خورشید
 ۱۱. بوی بوته
 ۱۲. به قول پرستو
 ۱۳. بسته‌هایان بسته
 ۱۴. بسری که دیو را گول زد
 ۱۵. پولک ماه
 ۱۶. تنبیه کاری
 ۱۷. جشن ستاره‌ها
 ۱۸. جاقالو کوچولو
 ۱۹. چنمه هستی
 ۲۰. حسنی یکی یک دونه است - ۳
 ۲۱. حکایت‌های سارویان
 ۲۲. حماسه آرش
 ۲۳. در این شب
 ۲۴. دنیا چگونه شکل سبب است
 ۲۵. دود پشنت تبه
 ۲۶. راز آواز
 ۲۷. راز برخت سیب
 ۲۸. ستاره‌ای به نام غول (جلد اول)
 ۲۹. ستاره‌ای به نام غول (جلد دوم)
 ۳۰. سحر، شب‌بوها و نماز
 ۳۱. سگی بود، جنگلی بود
 ۳۲. شب رویش غنچه نور
 ۳۳. فرار برای آزادی
 ۳۴. قار و قار و قار، خبردار
 ۳۵. قصه‌های من درآوردی
 ۳۶. قورباغه لافزن و جانوران دیگر
 ۳۷. کاروانی در غدیر
 ۳۸. کلاغه کجاست؟ روی برخت
 ۳۹. کلیه کوچک شاهپرکها
 ۴۰. کوه‌های تبت
 ۴۱. کی خوشمزه‌تر است؟
 ۴۲. کربه و عروسک
 ۴۳. کرک یوسف
 ۴۴. گلدان خالی
 ۴۵. گنجشک انشی منشی، راستگو باشی
 ۴۶. ماجراهای جوری جورقان
 ۴۷. مرد ساده دل و دیگ سحرآمیز
 ۴۸. مرغابیهای رود درینا
- شل سیلور استاین (ترجمه رضی هیرمندی)
 ترجمه میرندا مقیمی
 جین بوستر (ترجمه مهرداد مهدویان)
 حمید هنرجو
 ابراهیم حسن بیگی
 محمد بکایی
 قیصر امین پور
 شکوه قاسم نیا
 تامارا کیت (ترجمه محمد تقوایی)
 اسدالله شعبانی
 محمدرضا سرشار (رضا رهگنر)
 کامران کاظم زاده
 جعفر ابراهیمی (شاهد)
 سرور کتبی
 شکوه قاسم نیا
 ویلیام سارویان (ترجمه محمود ابریشم‌چیان)
 مهرداد اوستا
 ابرمگارد لوفت
 احمد خندانوست
 محمدرضا بایرامی
 مزگان شیخی
 فروزنده خداجو
 محمدرضا یوسفی
 محمدرضا یوسفی
 مریم جمشیدی
 مصطفی رحماندوست
 محمدرضا سرشار (رضا رهگنر)
 اوان کلارکسون (ترجمه حسین ابراهیمی (الوند))
 شکوه قاسم نیا
 اروین موزر (ترجمه دکتر منیر میرمحمدی)
 مارگرت و رولف ریش (ترجمه کمال بهروزکیا)
 غلامرضا آبروی
 افسانه شعبان‌نژاد
 رودابه حمزه‌ای
 موریکا گرشتن (ترجمه علیرضا توکلی)
 ابراهیم زاهدی مطلق
 فریبا نباتی
 مهتری ماهوتی
 دیمی (ترجمه نورا حق پرست)
 ژیلا احمدی
 جعفر ابراهیمی (شاهد)
 باربارا اثن هوپز (ترجمه محمد تقوایی)
 مریم جمشیدی
- کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان
 زلال
 قدیانی
 برگ
 حوزه هنری
 حوزه هنری
 زلال
 قدیانی
 زلال
 کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان
 کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان
 کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان
 قدیانی
 سروش
 پیدایش
 زلال
 حوزه هنری
 کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان
 کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان
 کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان
 کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان
 قدیانی
 قدیانی
 کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان
 کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان
 کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان
 کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان
 پیدایش
 تکتاز
 زلال
 پیام آزادی
 کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان
 سروش
 برگ
 پیام محراب
 سروش
 مدرسه
 کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان
 پیام عدالت
 قدیانی
 زلال
 حوزه هنری

۴۹. مکار چون روپاه
 ۵۰. مینین بوس دایی
 ۵۱. نقاش و برنده
 ۵۲. افسانه از آسیای میانه
 ۵۳. هدیه فرمانروا
 ۵۴. یادداشتهای غربیانه

ترجمه محمود ابریشم‌چیان
 علی اصغر سیدآبادی
 ماکس فلتنویس (ترجمه پرویک باهرامی)
 تألیف و ترجمه یوسف قوچق
 کات لاک (ترجمه حسین ابراهیمی (الوند))
 سیبیده حلیمی

زلال
 پیام آزادی
 کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان
 قدیانی
 کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان
 قدیانی

۱. کیفیت معرفی آثار

تعداد	کیفیت	عدم معرفی	شایسته معرفی
۳۲	فراوانی	۳۲	۲۲
۴۱	درصد	۵۹	۴۱

۲. گروه سنی

تعداد	گروه سنی	الف	الف-ب	ب	ب-ج	ج	ج-د	د	د-ه	ه
۱۱	فراوانی	—	۱۱	۵	۱۰	۶	۱۰	۲	۷	۳
۲۰	درصد	—	۲۰	۹	۱۸/۵	۱۱	۱۸/۵	۴	۱۳	۵/۵

۳. وضعیت تألیف و ترجمه

تعداد	نوع اثر	تألیف و اقتباس	ترجمه
۳۶	فراوانی	۳۶	۱۸
۶۶	درصد	۶۶	۳۴

۴. قالبهای آثار

قالب	فراوانی	تعداد	درصد
داستان	تصویری	—	—
	کوتاه	۱۸	۳۴
	مجموعه	۱۱	۲۰
	بلند	۴	۷
شعر	رمان	۷	۱۳
	بلند	۱	۲
	مجموعه	۱۰	۱۸
	قصه منظوم	۱	۲
سفرنامه	—	—	—
فیلمنامه	—	—	—
نثر ادبی	۲	۴	—

از نگاه آمار

۵. قطع کتابها

قطع	فراوانی	
	تعداد	نرخ
رحلی	۱	۲
	۲۶	۴۸
	۱	۲
خشتی	—	—
	۷	۱۳
	۷	۱۳
وزیری	۷	۱۳
	—	—
رقعی	۷	۱۳
پالتویی	—	—
جیبی	۵	۹

۶. پرکارترین نویسنده: شکوه قاسم‌نیا، محمدرضا یوسفی، و مریم جمشیدی هر کدام با دو اثر.

۷. پرکارترین مترجم: حسین ابراهیمی الوند، محمود ابریشم‌چیان هر کدام با دو اثر.

۸. پرکارترین بازنویس: محمدرضا سرشار (رضارنگر) با دو اثر.

۹. پرکارترین ویراستار: شراره وظیفه‌شناس با چهار اثر و نورا حق پرست با سه اثر.

۱۰. پرکارترین تصویرگر: غلامعلی مکتبی با سه اثر، محمدحسین صلواتیان و رامین مشرفی با دو اثر

۱۱. پرکارترین ناشر

تعداد عنوان	نام مؤسسه انتشاراتی
۱۶	کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان
۱۰	قدیانی
۵	حوزه هنری
۳	سنروش
۲	پیام آزادی، برگ و پیدایش

۱۲. مجموع تیراژ کتابها: ۸۷۱۶۰۰ جلد، میانگین تیراژ برای هر کتاب حدود ۱۶۴۴۵ جلد.

۱۳. مجموع صفحات کتابها: ۲۰۷۷ صفحه، میانگین تعداد صفحه برای هر کتاب حدود ۵۶ صفحه.

۱۴. مجموع بهای کتابها: ۱۱۷۲۵۰ ریال، میانگین بها برای هر کتاب حدود ۲۱۷۱ ریال.

مگ‌ار چون روباه

• مترجم: محمود ابریشم‌چیان

گروه سنی: ب - ج. ناشر: زلال. تعداد: ۵۵۰۰
نسخه: ۱۳۰۰ ریال.

مگ‌ار چون روباه

مجموعه داستان‌های مگ‌ار

دارند و در مجموع افسانه‌هایی تکراری هستند که آنها را بارها و بارها شنیده یا خوانده‌ایم و این در حالی است که نمونه‌های پیشین، دارای شخصیت‌هایی منطقی و مرتبط با هم هستند، اما این مجموعه چنین نیست. برای مثال، در حکایت شانزدهم سه حیوان «عنکبوت و موش و پلنگ» در کنار هم قرار گرفته‌اند که با یکدیگر انس یا تضادی ندارند و در واقع نسبت به داستان اصلی تنزل کرده‌اند.

البته پیام و ظرافتهای موجود در بعضی از داستانها، موجب می‌شود کتاب خواندنی‌تر شود و تکراری بودن حکایتها به چشم نیاید. در این زمینه، حکایت سیزدهم «عقاب و جغد» حکایتی خوب و پرمعنی است.

در نگاهی کلی، می‌توان گفت حکایت‌های ۱، ۲، ۵ و ۶ تکراری؛ حکایت ۳ دارای مضمونی تکراری اما پیرنگی جدید، حکایت ۷ دارای پایانی متفاوت؛ حکایت‌های ۴ و ۱۳ دارای پیرنگهایی نو و موضوعی تازه؛ حکایت ۹ دارای ساختاری لطیفه‌وار و حکایت‌های ۱۸، ۱۹، ۲۰،

این کتاب، حاوی سی و شش حکایت گوناگون دربارهٔ حیوانات مختلف است. برخی از این حکایتها برای مردم ما آشناست. چکیدهٔ دو حکایت نخست کتاب را می‌خوانید:

حکایت اول - «خروس مغرور»: دو خروس، در حیاط خانه‌ای به جدالی خونین می‌پردازند. یکی از آنها شکست می‌خورد و به زمین می‌افتد. دیگری، مرغها را به تحسین خود وامی‌دارد، روی مرغدانی می‌پرد و می‌گوید: «می‌دانید برنده کیست؟... من!» از قضا، شاهینی که از فراز خانه پرواز می‌کند، او را می‌بیند و با سرعت او را به چنگ می‌آورد و در جایی امن مشغول خوردنش می‌شود.

حکایت دوم - «کلاغ و پنیر»: کلاغی، قالب پنیری می‌دزد و روی درخت بلندی می‌رود تا با خیال راحت آن را بخورد. روباه گرسنه‌ای که از آنجا می‌گذرد، با خود فکر می‌کند که با چه حيله‌ای می‌تواند پنیر را از کلاغ بگیرد. روباه به کلاغ می‌گوید: «دوست عزیز! تو چقدر زیبایی و...» با شنیدن این حرف، کلاغ که می‌خواهد نشان بدهد صدایش هم دلنشین است! شادمانه قارقار می‌کند و پنیر از دهانش می‌افتد و روباه همهٔ آن را می‌رباید.

این کتاب نیز همانند کتاب «حکایت‌های سارویان»، مجموعه‌ای از افسانه‌های مختلف است که برخی از آنها قوی و زیبایی‌مند. یکی از مشکلات کتاب این است که نام حکایت‌کننده یا نویسندهٔ اصلی آن مشخص نیست. اغلب این افسانه‌ها در ایران نیز سابقه

درگاه

نقطه پرت می‌کند و توپ باز می‌گردد. پسرک، پرنده کوچکی را به هوا می‌اندازد و پرنده دیگر بر نمی‌گردد. به این ترتیب پسرک برتری خود را به غول ثابت می‌کند، اما غول نمی‌پذیرد.

سرانجام پسرک برای اینکه غول را به زانو درآورد، توانایی او را به آزمون می‌گذارد و او می‌خواهد خود را به شکل گربه، موش و سرانجام مگس درآورد. بعد با یک مگس کش بر سر غول می‌زند و او را نابود می‌کند.

دیده‌ها
«پسری که دیو را گول زد» قصه‌ای افسانه‌ای است و به همین دلیل برخی حوادث بی‌زمینه و تصادفی تا حدی قابل‌پذیرش و چشم‌پوشی است. داستان، شخصیت‌هایی روشن و فراز و فرودهای مناسبی دارد، اما دارای پیچشهایی است که بهتر بود در زمینه آنها کار بیشتری انجام می‌شد. مایه داستان و ترفندهای آن تکراری است، اما پایان متفاوتی دارد. در آغاز، داستان

۲۶، ۳۲ و ۳۳ قشنگ و زیبا به نظر می‌رسند. در مجموع گفتنی است مزیت و خصیصه بارز این کتاب، نثر ساده و روان و کوتاهی افسانه‌هاست.

 تصویرهای این کتاب، گرچه شاید برای بیننده امروزی جذابیت چندانی نداشته باشد، اما به لحاظ تاریخی بسیار ارزشمندند. این تصاویر احتمالاً یکی از اولین تصویرهای تولید شده به روش چاپ سنگی در اروپاست و به احتمال زیاد در حدود قرن پانزدهم خلق شده باشند و برای کسانی که به سیر تکوین تصویرگری علاقه دارند، بسیار باارزش هستند. متأسفانه ناشر اشاره‌ای به منبع این تصویرها نکرده است!

پسری که دیو را گول زد

• نویسنده: تامارا کیت

• مترجم: محمد تقوایی

• تصویرگر: ویلیام ورسل

گروه سنی: ب - ج - ناشر: زلال. تعداد: ۵۵۰
نسخه: ۵۶ صفحه مصور (دو رنگ). ۱۵۰۰
ریال.

در روزگاران قدیم پسری نه ساله زندگی می‌کرد. او برای آنکه از سوی دیگران جدی گرفته شود، تصمیم می‌گیرد با غولی که شهر را به وحشت انداخته و تمام تخم‌مرغها، گاوها و آبها را می‌خورد، مبارزه کند.

پسرک وسایلی را فراهم می‌کند و به خانه غول می‌رود. او تکه‌ای پنیر را می‌فشارد و آتش را درمی‌آورد، اما سنگی هم‌اندازه و همرنگ پنیر به غول می‌دهد تا همین کار را بکند. اما غول نمی‌تواند آب از سنگ بیرون آورد! بعد توپی به غول می‌دهد و او توپ را تا دورترین

به صورت واقعی آغاز می‌شود ولی افسانه‌گونه پیش می‌رود. پایان قشنگ قصه. باعث برتری نسبی آن در مقایسه با قصه‌های مشابه شده است.

نثر کتاب، ساده و روان و کم و بیش بدون اشکال و ایرایشی است. حروف کتاب نیز متناسب با گروه سنی مخاطبان و خوانا انتخاب شده است.

طراحی تصویرهای این کتاب، قدرتمندانه است، اما اجرایی محتاطانه و غیرجذاب دارد. بزرگترین ضعف این تصاویر این است که مصوّر آنها تنها به تصویر کردن «هسته اصلی» ماجرا پرداخته و عناصر جانبی را - که با به کارگیری مقداری تخیل می‌توانند به تصاویر تحرک و زندگی ببخشند - حذف کرده است؛ در نتیجه مخاطب خود را با تصاویری روبه‌رو می‌بیند که گویی فقط برای جبران خشکی صفحات کتاب به کار گرفته شده‌اند.

کوه‌های تبت

• نویسنده: موریکا گرشتن
• مترجم: علیرضا توکلی

گروه سنی: ب - ج. ناشر: برگ. تعداد: ۶۶۰۰
نسخه ۲۲ صفحه. ۲۰۰۰ ریال.

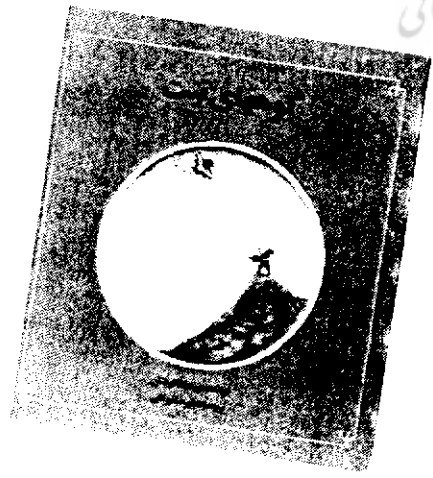
در دهکده کوچکی بالای کوه‌های تبت، پسری به دنیا آمد که بادبادک‌بازی را خیلی دوست داشت. او به آسمان می‌نگریست و دلش می‌خواست روزی دنیا‌های دیگر را ببیند. او بزرگ شد و تا زمان پیری سرگرم هیزم‌شکنی و زندگی با همسر و فرزندان خود بود و هرگز دهکده‌اش را ترک نکرد. روزی به خواب رفت و در خواب کسی به او گفت که عمرش به آخر

رسیده است. سپس پرسید: چه آرزویی داری؟ پیرمرد هیزم‌شکن گفت: آرزو دارم زنده بمانم و دنیا را بهتر ببینم.

هیزم‌شکن تمام دنیا را دید و از میان کهکشانها، آن را که رنگش مانند شیر بود، برگزید و از میان همه موجودات انسان بودن را آرزو کرد. از میان نژادهای انسانی، نژاد زرد را انتخاب کرد و از میان همه کشورهای آن روز ندیده بود. دره‌ای سبز بر فراز کوه‌هایی بلند نظرش را جلب کرد. از بین همه پدران و مادران ساکن در آن دره، شیفته خنده زن و مرد جوانی شد و آنها را به عنوان پدر و مادر خود برگزید و چون در زندگی قبلی‌اش پسر بود، «دختر» بودن را برگزید. پیرمرد از خواب بیدار شد و خبر خوشی به او دادند: فرزندش دختر زاییده بود. این دختر، نوه پیرمرد بود و خیلی دوست داشت بادبادک‌بازی کند.

دردانه

داستان، ساده و روان شروع می‌شود و به راحتی پیش می‌رود. ماجراهای آن پرفراز و فرود است و در عین حال باورپذیر. ویژگی خوب کتاب، گمان‌شکنی آن است. نویسنده به تداوم نسل اشاره می‌کند و در واقع

نام تصویرگر این کتاب نیز - مثل اسم عده‌ای از تصویرگران کتابهای ترجمه شده در این فصل - در هاله‌ای از ابهام قرار گرفته است!

فرار برای آزادی

• نویسنده: اوان کلارکسون

• مترجم: حسین ابراهیمی (الوند)

• ویراستار: مینو کریمزاده

گروه سنی: د - ه. ناشر: کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان. تعداد: ۲۰۰۰ نسخه. ۱۶۴ صفحه. ۲۶۰۰ ریال.

سیلا سمور ماده چهارماهه‌ای که در محل نگهداری به دنیا آمده است، در پی بروز یک اشکال جزئی و تلاشی مختصر، از قفس خود فرار می‌کند. سیلا که پیش از این خود را با زندگی در قفس تطبیق داده است مجبور است با محیطی ناآشنا و پرخطر مواجه شده و شکم خود را سیر کند. او در مسیر حرکت خود

به دنیا آمدن نوه، تولد خود پیرمرد است و به این ترتیب با قالبی صمیمی و خیال‌انگیز، توالی نسل را بیان می‌دارد.

در قسمتی از داستان، نویسنده بدون اینکه به ارائه اطلاعات غلط متوسل شود و خواننده را بفریبد، با ظرافت به نوعی توهم دامن می‌زند، اما در پایان داستان خواننده از این توهم بیرون می‌آید:

«او پیر شد، ولی هرگز دهکده‌اش را ترک نکرد.» [صفحه ۱۱]. «سپس روزی به خواب رفت.» [صفحه ۱۲] در اینجا، خواننده به اشتباه می‌پندارد که پیرمرد مرده است؛ «تو به پایان عمرت رسیدی [صفحه ۱۲]. حال آنکه در پایان قصه متوجه می‌شود منظور از خواب در جمله فوق، خواب واقعی است نه مرگ. همچنین با آمدن یک نوه دختر، در انتهای داستان لزوم حضور زن در چرخه آفرینش تأیید شده است.

یادکرد چند نکته ضروری است: نام «کوه‌های تبت» نامی علمی و غیرداستانی است و نمی‌دانیم اسم اصلی کتاب است یا برگزیده مترجم. نثر کتاب اشکالهایی دارد و می‌توانست روانتر و بی‌ایرادتر باشد. برای مثال در صفحه ۷ اطلاعات بسیار فشرده‌ای آمده: «در یک دهکده کوچک، توی یک درّه، در بالای کوه‌های بلند تبت یک پسر به دنیا آمد.» / حروف کتاب نیز بسیار ریز انتخاب شده است.

تصویرهای این کتاب با جدیت قابل ملاحظه‌ای اجرا شده‌اند، اما به خاطر اصرار بیش از اندازه تصویرگر در استفاده از شیوه‌های سنتی تصویرگری آسیایی، کم‌تحرك به نظر می‌رسند. استفاده از عناصر کوچک تصویری - که در تعدادی از تصویرها به ده‌ها مورد می‌رسد و بسیاری از آنها طراحی خوبی دارند - از تحرك تصویرها کاسته است.

تجربه‌های تلخ و شیرین فراوانی کسب می‌کند و به کمک غریزهٔ نیرومندش به حرکت خود ادامه می‌دهد. در بهار سال بعد او جفت‌گیری می‌کند و دارای چند بچه‌سمور می‌شود. سیلا تجربیات خود را به فرزندانش آموزش می‌دهد ولی تنها یکی از آنها موفق می‌شود به سموری بالغ تبدیل شود. مدتی بعد، سیلا بر اثر یک حادثه مصدوم می‌شود و سرانجام می‌میرد.

نویسنده در ابتدای کتاب به شکل زیر

درباره

معرفی می‌شود:

اوان کلارکسون... بیشتر عمرش را در کاروانی که به دنبال اتومبیلش می‌بست، به تحقیق و مطالعه جانوران و محیط زندگی آنها گذراند.

کلارکسون کارهای زیادی، از جمله مراقبت از حیوانات و پرورش سمور را به عهده داشته است؛ ولی مخارج زندگی‌اش را از راه نوشتن مقالات و داستانهای کوتاه تأمین می‌کرد. این نوشته‌ها بیشتر دربارهٔ جانوران، ماهیگیری و مناظر روستایی هستند. او هنگام نوشتن رمان «فرار برای آزادی» مدتی را در خانه‌ای خلوت در دارتمور گذراند.»

این مقدمه نشان می‌دهد نویسنده کتاب دلبستگی زیاد به مطالعه در زندگی حیوانات دارد. همین دلبستگی باعث شده است که در جای جای داستان نویسنده به جای پرداختن به زندگی شخصیت اصلی داستانش، به تشریح موجوداتی که چندان نقشی در پیشروی داستان ندارند، اختصاص دهد. به عنوان مثال در فصل دوم با گربه‌ای پیر به نام راست آشنا می‌شویم که در فصول دیگر اثری از آن نیست و یا در فصول دیگر حیوانات موجود در محیط به شکل مفصل مطرح شده‌اند. یکی از ویژگی‌های دیگر کار نویسنده توجه

افراطی او به توصیف ادیبانه و حتی خارج از فضای داستان است. به نمونه‌ای که از صفحه ۹۴ انتخاب شده است توجه کنید:

«خورشید می‌درخشید و وزش نرم باد، گل‌های بیدمشک را چنان می‌لرزاند که گرده‌های طلایی‌شان را به سر مادگیهای پایین خود، می‌ریختند. باران گرم، به صورت پرده‌های تیره‌ای و برآق، فرو می‌بارید. باران، سنگها را می‌شست، آب رودخانه را زیاد می‌کرد و خاک را متورم می‌ساخت تا میلیونها ریشهٔ کوچک پس از جذب رطوبت آن به ساقه‌های سبز برسارند. آنگاه تریلیونها برگ سبز می‌توانستند این رطوبت را دوباره به هوا برمی‌گردانند. با فرا رسیدن شب، هوای گرم و مرطوب سرد می‌شد و رطوبت به صورت شبنم درمی‌آمد. رطوبت بار دیگر سفرش را شروع می‌کرد و از راه خاک وارد ریشه‌ها، از ریشه‌ها وارد ساقه‌ها و از میان برگها وارد هوای آفتابی می‌شد. بدین طریق روزانه میلیونها لیتر آب، جابه‌جا می‌شدند و به نوبهٔ خود سهم کوچکی در رویش سالانه گیاهان به عهده می‌گرفتند.»

توصیف حیوانات و اغراق در گفتارهای غیر داستانی شاید منجر می‌شود که خواننده نوجوان این بخشها را نخوانده رها سازد و تنها داستان را تعقیب کند. به همین دلیل باید گفت کتاب حاضر یک کتاب داستانی آموزشی به معنای دقیق آن است که نویسنده سعی داشته هر دو زمینه آن را حفظ کند.

برخی از بخشهای داستان با وجود اهمیت داستانی پرداخت کامل نشده‌اند، از آن جمله است فصل مربوط به جفت‌گیری و زایمان سیلا؛ اما برخی از فصلها توصیفهای اضافی دارند مانند فصل آتش‌سوزی در جنگل. یکی از بهترین بخشهای داستان ماجرای زندگی سیلا با فرزندانش است.

می‌خوانید:

پری کوچولو، رنگ قرمز کفش خود را دوست ندارد و دلش می‌خواهد کفش به رنگ دیگری باشد. پری، کفش را توی باغچه پرت می‌کند و «قرمزی» به کمک آفتاب از روی کفش می‌پرد و روی گل می‌نشیند و گل قرمز، قرمزتر می‌شود. وقتی پری کوچولو کفش بی‌رنگ خودش را پیدا می‌کند، از بی‌رنگی آن دلگیر می‌شود و به دنبال قرمزی می‌گردد. قرمزی، سراغ سیب و ماهی کوچولوی حوض و دست آخر خواب پری می‌رود و همه آنها قرمزتر می‌شوند. سرانجام، قرمزی به کفش پری کوچولو باز می‌گردد.

ساختار قصه‌های این کتاب بیش از اندازه ساده است، در حالی که طرح قصه‌ها - اگرچه خاص خردسالان است - می‌توانست فراز و نشیبهای جالبتری داشته باشد. البته قصه‌هایی که با بهره‌گیری از افسانه‌ها انتخاب و پرداخت شده‌اند، از سایر داستانهای کتاب عمیق‌ترند. نویسنده نیز در برخی از قصه‌های کتاب کوشیده است داستانی عامیانه را با برداشت و پرداختی متفاوت و امروزی‌تر روایت کند.

از میان داستانهای این مجموعه، «سه دوست» را می‌توان زیباترین آنها دانست. در قصه «آقا کُده»، منطق قصه چندان دلچسب و پذیرفتنی نیست. برای مثال، لانه کردن سوسک، عنکبوت و موش در کمد، تصویری مناسب و خوب نیست. شاید اگر حضور این موجودات در فضایی قدیمی نشان داده می‌شد، جالب به نظر می‌رسید، اما در کمد که خود حضوری امروزی واقعی دارد و به واقعیت امروز نزدیک است، بیشتر نشانگر نبود پاکیزگی و بهداشت است تا پیام خاص داستان.

عنوان کتاب غیر داستانی انتخاب شده است چرا که مسئله فرار سیلا از قفس و نجات او در فصل نخست خاتمه می‌یابد. توقع می‌رفت مترجم در ترجمه داستان ماههای میلادی را طبق ماههای شمسی ترجمه می‌کرد تا درک زمان داستان ممکن باشد. تلاش مترجم در افزودن بخش مؤخره که به معرفی پرندگان اشاره شده در داستان می‌پردازد کاری ارزشمند است.

هان بسته

۲۰ قسمتی
مکتبی

پسته دهان بسته

(قصه‌های کوچک برای بچه‌های کوچک - ۱)

- نویسنده: شکوه قاسمی
- تصویرگر: غلامعلی مکتبی

گروه سنی: ب - ج. ناشر: بنفشه (قدیانی).
تعداد: ۱۱۰۰۰ نسخه. ۲۰ صفحه، رنگی.
۲۰۰۰ ریال

این کتاب شامل پنج داستان به نامهای: «قرمزی»، «سه تا دوست»، «آقا کُده»، «پسته دهان بسته» و «زنبورک و زوزی» است. همه قصه‌ها ساده، خیالی و قابل استفاده برای کودکان هستند. چکیده داستان قرمزی را

در قصه «زنبور و زوزی» یک اشکال علمی و منطقی وجود دارد و آن اینکه زنبور با نیش خود شیرۀ کلها را نمی‌مکد و چون نیش، نقشی محوری در این قصه دارد، این اشکال بیشتر جلوه می‌کند.

این کتاب نسبت به کارهای مشابه، از نظر نثر و یکدستی و روانی کاری خوب است. البته با توجه به اینکه بیشتر داستانها پیش از این در مجله‌ها چاپ شده‌اند، توقع می‌رفت در تبدیل آنها به کتاب خلاقیت و زحمت بیشتری مصروف می‌شد.

آقا موش باهوش

(قصه‌های کوچک برای بچه‌های کوچک - ۷)

• نویسنده: شکوه قاسمی‌نیا

• تصویرگر: غلامعلی مکتبی

گروه سنی: ب - ج. ناشر: بنفشه (قدیانی).
تعداد: ۱۱۰۰۰ نسخه. ۲۱ صفحه، رنگی.
۲۰۰۰ ریال.

این کتاب، شامل پنج داستان کوتاه برای

• نویسنده
• تصویرگر

کودکان ۷ تا ۱۲ ساله است با نامهای: «آشتی، آشتی»، «از چی بترسم، از چی بترسم؟»، «سیب کال و ماهی قرمز»، «نصف نصف نصفه یک لقمه»، «آقا موش باهوش». چکیده داستان نخست را می‌خوانید:

«دختری در جواب مادرش که از او می‌خواست اسباب‌بازیهایش را جمع کند و پنجره‌ای را که باز کرده بود ببندد می‌گوید: «نمی‌توانم، حوصله ندارم.» مادر با او قهر می‌کند و او هم با مادرش قهر می‌کند. پدر هم به این دلیل که دختر و مادر با هم قهر کرده‌اند با هر دوی آنها قهر می‌کند. مادر بزرگ هم با پسر و عروس و نوادش قهر می‌شود. تا اینکه کرپه مادر بزرگ، ظرف غذا را می‌ریزد و دست مادر بزرگ می‌سوزد و افراد خانواده یکی یکی با هم آشتی می‌کنند.

دستگاه

قصه‌های این کتاب، موضوعاتی ساده و سوژه‌هایی عمدتاً تکراری دارند و پیرنگ و زمینه آنها از قصه‌های دیگر گرفته شده است. در قصه دوم «از چی بترسم، از چی بترسم؟» به دلیل انتخاب نادرست شخصیتها، برخی پیامهای قصه به خوبی القا نمی‌شود. برای مثال، برخورد بین خورشید به عنوان دوست و روباه به عنوان دشمن، با توجه به نبود سنخیت بین این دو موجود در فرهنگ داستانی و همچنین تعبیر دوست و دشمن از این داستان برای مخاطبان، مأنوس و کودکانه نیست. در قصه «سیب کال و ماهی قرمز» نیز این مطلب دیده می‌شود. در این قصه هم شخصیتها به درستی انتخاب نشده‌اند زیرا «سیب» نمی‌تواند فداکاری کند چون قادر به حرکت مثبت یا منفی و... نیست.

در داستان «نصف نصف نصفه یک لقمه» ترتیب قرار گرفتن شخصیتها به خوبی تعیین

خدا توکل کن و مطمئن باش که خدا به تو کمک می‌کند.»

نَجَّار، شب را با خانواده‌اش به شادی می‌گذراند و دعا می‌کند. صبح فردا در حالی که در انتظار مرگ نشسته است، مأموران حاکم به خانه‌اش می‌آیند و می‌گویند: «نَجَّار! حاکم مرده، برایش تابوت بساز!»

کتاب حکایت‌های سارویان، شامل **دوازده** حکایت‌هایی کوتاه است که زود شروع می‌شوند و خاتمه می‌یابند. به همین دلیل، خواننده خسته نمی‌شود و می‌تواند در زمانی کوتاه چندین حکایت را بخواند. محدودیت این نوع نگارش، آن است که علت برخی از اتفاقات و حوادث حکایت نامشخص می‌مانند و داستانها در واقع نیمه‌تمام به نظر می‌رسند. برای نمونه در داستان اول معلوم نیست چرا نَجَّار باید این همه خاک‌آزه فراهم کند. البته ناکفته نماند که این حکایتها، افسانه‌گونه‌اند و منطق افسانه‌ای

نشده است. بهتر بود افراد و شخصیتها را اندازه و قدشان منظم می‌کردند.

در مجموع این کتاب بیشتر برای گروه سنی «الف» و «ب» خوب و خواندنی به نظر می‌رسد و این گروه سنی می‌توانند به راحتی بهره‌ای کافی از مطالب کتاب ببرند.

تصویرهای این کتاب، جزو آثار ژورنالیستی آقای مکتبی است. نوع طراحی، رنگ‌آمیزی و ترکیب‌بندی‌های این تصاویر، بارها در آثار ژورنالیستی ایشان دیده شده است. البته این ارزیابی به معنای آن نیست که تصویرهای این کتاب غیرقابل قبولند. آثار آقای مکتبی بسیار جذاب، شیرین و کودکانه‌اند، اما درجه‌تازگی آنها متفاوت است. درجه «بداعت» تصویرهای این کتاب نیز چندان بالا نیست.

حکایت‌های سارویان

- نویسنده: ویلیام سارویان
- مترجم: محمود ابریشم‌چی

گروه سنی: ب - ج. ناشر: زال. تعداد: ۵۰۰۰ نسخه. ۸۸ صفحه. ۱۶۰۰ ریال.

بیست و پنج حکایت این کتاب به نقل از سارویان بوده و همگی در عین کوتاهی، حال و هوای خاص خود را دارند و در پایان نیز به نتیجه‌ای اخلاقی ختم می‌شوند. به عنوان نمونه، چکیده نخستین حکایت کتاب «تمثیل توکل به خداوند و چگونگی نجات مرد نیکوکار» را می‌خوانید:

به دستور پادشاه نجاری باید تا صبح فردا پنج هزار و پانصد و پنجاه و پنج من خاک آزه آماده کند نجار از دشواری اجرای این دستور غصه‌دار می‌شود. دوستش به او می‌گوید: «به

تصمیم می‌گیرد دانه‌هایی را در اختیار تمام کودکان چین قرار دهد تا هر کس بهترین گل را پرورش داد، به عنوان جانشین انتخاب شود. «پینگ» هم دانه‌هایی از امپراتور می‌گیرد و در گلدانش می‌کارد و با خاک خوب و قوی از آن نگه‌داری می‌کند، اما دانه‌ها نمی‌رویند و علی‌رغم تلاشهای او، گلدان خالی می‌ماند. پس از گذشت ماه‌ها و آمدن بهار، بچه‌ها با گلدانهایی پر از گل به قصر امپراتور می‌روند. پینگ هم گلدان خالی خود را می‌برد. امپراتور همه گلدانها را با دقت نگاه می‌کند و سرانجام به گلدان پینگ می‌رسد و او را به عنوان جانشین خود انتخاب می‌کند.

امپراتور وقتی این حرفها را شنید لبخندی زد و دستش را روی شانه‌های پینگ گذاشت. بعد رو به دیگران کرد و با صدای بلند گفت: «من جانشین خود را انتخاب کردم. نمی‌دانم شما این دانه‌ها را از کجا آورده‌اید؛ چون دانه‌هایی را که من به شما داده بودم، پخته بود و غیرممکن بود که سبز شوند و رشد کنند. من پینگ را به خاطر شجاعت و دلیری تحسین می‌کنم. او را که با شهامت و درستکاری گلدان خالی را آورد. پادشاه پینگ که پسری راستگو است این است که جانشین من و امپراتور این سرزمین بشود.» [صفحه ۳۱ و ۳۲].

آنها باعث شیرینی آنها شده است. شایسته بود در ابتدای کتاب مقدمه‌ای در زمینه معرفی سارویان و چگونگی انتخاب حکایتها و معرفی منابع آنها نوشته می‌شد و عنوانهای کوتاهتری برای حکایتها انتخاب می‌گردید.

همچنین با توجه به تعداد زیاد حکایتها و کوتاهی آنها، بهتر بود نویسنده دست به گزینش دقیقتر و بهتری می‌زد و یا دست کم برخی از آنها را بازنویسی می‌کرد تا قصه‌های کاملتری ارائه می‌شد و روابط علت و معلولی آنها رعایت می‌گردید.

بعضی از حکایتها چندان چنگی به دل نمی‌زنند و یکدست انتخاب نشده‌اند. برخی ساده و سطحی‌اند مانند حکایت‌های ۱، ۱۲، ۱۳، ۱۵ و ۱۹ و برخی نیز معنایی خوب و عمیق دارند، مثل حکایت‌های ۷، ۱۰، ۱۴ و ۱۶. با همه این اوصاف، کتاب حاضر قابل توصیه، زیبا و خواندنی است.

طراحی تصویر روی جلد این کتاب ناهمگون و سرهم‌بندی شده به نظر می‌رسد. ناشر هم هیچ اشاره‌ای به «طراح» روی جلد نکرده و به نظر می‌رسد پیشاپیش غیر جدی بودن آن را اعلام کرده است.

«گلدان خالی» داستانی زیبا با طرحی منسجم و انتظارآفرین است. هرچند در نگاه اول برخی فرازهای آن اتفاقی به نظر می‌رسد، اما با فضای قدیمی و منطق افسانه‌ای که دارد، پذیرفتنی است.

قصه، ساختاری کاملاً داستانی دارد، زیرا در همان ابتدا مشکلی بروز می‌کند؛ امپراتور خیلی پیر شده و باید جانشینی برای خود انتخاب کند. شگرد امپراتور برای یافتن جانشین که در حقیقت گره داستان است، تا

گلدان خالی

- نویسنده: دمی
- مترجم: نورا حق پرست
- تصویرگر: دمی
- ویراستار: شراره وظیفه‌شناس

گروه سنی: ب - ج. ناشر: کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان. تعداد: ۳۰۰۰۰ نسخه. ۲۴ صفحه، رنگی. ۱۹۰۰ ریال.

امپراتور چین برای انتخاب جانشین خود

مشهود است و به نظر می‌رسد که او در ارائه تصویری کودکانه موفق شده است. در مجموع، تصویرهای این کتاب گیرا و صمیمی‌اند و اجرای قابل قبولی دارند.

در این شب...

- نویسنده: ایرمگارد لوخت
- مترجم: سیدمرتضی میرزاآمین
- تصویرگر: ایرمگارد لوخت
- ویراستار: شراره وظیفه‌شناس

گروه سنی: ج. ناشر: کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان. تعداد: ۲۰۰۰۰ نسخه. ۲۸ صفحه، رنگی (مصور). ۱۸۰۰ ریال.

آخرین روز زمستان به پایان می‌رسد و شبی که با آن بهار آغاز می‌شود، کم‌کم می‌آید. چکاوکها آواز می‌خوانند و غازهای وحشی به سرزمین بهار باز می‌گردند. آنها حتی در شب هم می‌دانند باید به کجا بروند؛ بی‌نیاز از راه و جاده، پرندگان با سرود صبحگاهی به نخستین روز بهار خوشامد می‌گویند. روشنایی برمی‌گردد و گویی جهان نو می‌شود؛ سرشار از رنگها، سرشار از امید، سرشار از زندگی. جملات زیر از ابتدای کتاب انتخاب شده‌اند:

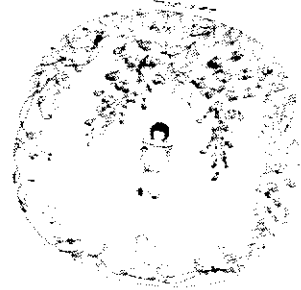
«سپیده صبح، لحظه‌ای است که شب و روز به هم می‌رسند. رد پای تاریکی هنوز پابرجاست؛ اما آسمان روشن شده است. روشنایی زیباترین رنگها را به بازی می‌گیرد. ابرها انگار که از درون می‌درخشند. طلوع خورشید نزدیک است.»

این کتاب، توصیفی شاعرانه از شب است؛ شبی که پایان زمستان و آغاز

ردآه

بهار را نوید می‌دهد. نویسنده اتفاقاتی را - از شروع شب تا طلوع صبح - با نثری ساده و شیوا

گلدان خالی

پایان قصه ناگشوده باقی می‌ماند. خواننده داستان در ابتدا با پینک - شخص محوری قصه - آشنا می‌شود و می‌فهمد پینک به کار خود شک ندارد و با اعتماد و اراده در مسابقه شرکت می‌کند. به مرور، با خالی ماندن گلدان او حس می‌شود که از همه رقیبانش عقب افتاده است، در حالی که با شوک و ضربه عاطفی پایان داستان درمی‌یابیم تنها برنده این مسابقه پینک است.

نکته مهم این داستان برخلاف بسیاری از قصه‌های قدیمی و افسانه‌ها، کودک بودن نقش آفرین اصلی قصه است. این مطلب، موجب دلپذیرتر شدن داستان برای مخاطبان کودک و نوجوان می‌شود. اگرچه این ایراد هم وجود دارد که امپراتور چرا جانشین خود را از میان کودکان برمی‌گزیند؟ شاید بتوان گفت که نقش آفرینان اصلی قصه، کودکان نبوده‌اند.

نکته قابل ذکر پاره‌ای ایرادهای ویرایشی کتاب است. رجوع کنید به نقل‌قولی که در چکیده کتاب آمد.

در تصویرهای این کتاب، پایبندی تصویرگر به نقاشی سنتی ژاپن کاملاً

به تماشا می‌گذارد و تصاویری زیبا از شب ترسیم می‌کند؛ شبی که به روز می‌پیوندد. با خواندن این کتاب، عبارت «پایان شب سیه سپید است» به خوبی در ذهن تداعی می‌شود.

«در این شب...» اگرچه قصه نیست، اما با بیانی فاخر و صمیمی، لحظه‌هایی آرامش‌بخش را برای مخاطب به وجود می‌آورد. در یک کلام، آرامش درونمایه این اثر است. خواندن این کتاب کودکان را در رویارویی با شب - که معمولاً برایشان با هراس و نگرانی و ناشناسی همراه است - و چیزهایی که در نگاه اول تهدید کننده‌اند، ایمنی و امنیت می‌بخشد.

نثر کتاب، نثری ادبی و فاخر است و زبان آن سنگینتر از کتابهای مربوط به مخاطبان این گروه سنی است. به نظر می‌رسد با توجه به حضور شاعران خوبی که در زمینه ادبیات کودک فعالیت می‌کنند بهتر بود این کتاب به شعر برگردان می‌شد.

تصویرهای این کتاب، آرامش‌بخش، زیبا و شاعرانه‌اند. طراحی و اجرای آنها فوق‌العاده نیست، اما چنان پراحساسند که کاملاً قابل قبول می‌نمایند. در مجموع، تصویرگر این کتاب سعی کرده است تا همه شرایط را برای نفوذ به عمق خاطره آماده کند و به احتمال زیاد موفق نیز شده است. صفحه‌آرایی پیراسته این کتاب نیز از نکات برجسته آن است.

آده ربیان

- نویسنده: آسترید لیندگرن
- مترجم: بهمن رستم‌آبادی

گروه سنی: ۷-۸ هـ. ناشر: زلال. تعداد: ۵۰۰۰ نسخه. ۱۹۲ صفحه. ۲۵۰۰ ریال.

پیرمرد شیمی‌دانی به همراه نوه خردسالش وارد دهکده‌ای کوچک می‌شود. در این دهکده دو دسته نوجوان به رقابتی سخت با هم مشغولند. در این رقابت گروه فاتح، منطقه تحت تسلط گروه شکست خورده را تصرف می‌کند و تا وقتی که بتواند مقاومت کند گروه پیروز تلقی می‌شود. آنها در حین یکی از جنگ و گریزها متوجه می‌شوند که چند مرد ناشناس پیرمرد و نوه‌اش را دزدیده و فرار کرده‌اند. این حادثه باعث می‌شود دو گروه رقابت خود را فراموش کنند و با هم همراه شوند و دزدان را تعقیب

همچنین کودکان با خواندن کتاب با برخی از جانوران چون گران، جغد، خوک وحشی و... بیشتر آشنا می‌شوند و تا حدودی با آنها انس می‌گیرند. این در حالی است که با توجه به دوری کودکان امروزی از طبیعت و تأثیرپذیریشان از زندگی صنعتی، اطلاعات ارائه شده در این کتاب که گاه به طور غیرمستقیم نیز بیان شده است، سودمند به نظر می‌رسد.

پرکشش و جذّاب فراهم آمده است.

لحظه پردازی، فضا و حوادث داستان به زیبایی و کفایت عرضه شده‌اند، اما اسامی افراد به سهولت ادا نمی‌شود، مثل: «ایوالوتا» و «میکستین»، از موارد غیرمنطقی این داستان، می‌توان نمونه‌های زیر را مثال آورد: فهمیدن جای فرمولها توسط پسرک اتفاقی است. آدم‌دزدها تا دو قدمی بچه‌ها می‌آیند و آنها را نمی‌بینند. نجات پیدا کردن پسرها و غیره. قدری اغراق در نقش پسران، دست کم گرفتن آدم‌ربایان بزرگسال و پیگیری نکردن والدین بچه‌هایی که درگیر ماجرا شده‌اند و چند روزی از خانه و کاشانه خود دورند نیز از دیگر موارد غیرمنطقی داستان است.

لحظات و مکانها نیز گاهی به خوبی توصیف نشده‌اند. مثل زندان، قلعه متروک، وضعیت کلبه بین دو کوه در جنگل و وجود کیسه خواب در کلبه چوبی.

نثر کتاب خوب نیست و اگر در ترجمه و ویرایش آن دقت بیشتری می‌شد، بهتر بود.

تصویرهای این کتاب قدرتمندانه اجرا شده‌اند، اما ناشر آنها را آنقدر ریز چاپ کرده است که چیز زیادی از عناصر تصویری آنها باقی نمانده است. «طراح» روی جلد هم با سرهم بندی دو تصویر از تصاویر داخلی کتاب - به وسیله دستگاه «معجزه‌آسای» فتوکپی و استفاده از مقداری آب و رنگ - سررشته قضیه «روی جلد» را هم آورده است. در نتیجه روی جلدی فراهم شده است که بوی «نا» می‌دهد.

کنند. در پی این تلاش و یافتن پناهگاه دزدان، می‌فهمند دزدان در پی تصاحب فرمولهایی هستند که توسط پیرمرد کشف شده است. رؤسای دو گروه تصمیم می‌گیرند هم پیرمرد و نوادش را نجات دهند و هم فرمولها را به دست آورند. آنها در پی این تصمیم با مشکلاتی فراوان روبرو می‌شوند ولی با کمک چند ترفند و کمی شانس دزدان را به دام می‌اندازند.

دلتا «آدم‌ربایان» که در واقع داستانی پلیسی و جذّاب و سرگرم‌کننده است، دارای طرحی پرکشش است. شخصیت پردازی آن نیز خیلی خوب است و خواننده شخصیتها را باور می‌کند. محیط داستان هم به خوبی شناسانده شده است.

اگرچه در طرح قصه نوعی مسامحه وجود دارد و همه چیز به طور اتفاقی و تصادفی پیش می‌آید، اما به واسطه توالی حوادث، داستانی

ستاره‌های به نام غول (جلد اول و جلد دوم)

• نویسنده: محمدرضا یوسفی

• ویراستار: نورا حق پرست

گروه سنی: د - ه . ناشر: قدیانی (بسنفشه).
تعداد: ۵۵۰۰ نسخه. ۲۶۰ صفحه. ۱۰۰۰۰ ریال.

این کتاب، داستان مردی است درشت‌هیکل که در محله‌ای قدیمی زندگی می‌کند و بچه‌ها به او «رضا غول» می‌گویند. تنها کسی که با او زندگی می‌کند مردی به نام «خیرالله» است. رضا غول و خیرالله هر روز برای گذراندن زندگی و کسب درآمد به نقطه‌ای از شهر می‌روند و با اجرای نمایش پول درمی‌آورند.

به مرور، میان رضا غول و بچه‌های محله روابط محبت‌آمیزی به وجود می‌آید و با هم دوست می‌شوند. بچه‌ها از اینکه خیرالله از به نمایش درآوردن رضا سود بدست می‌آورد ناراحتند و سعی می‌کنند رضا غول را به دنبال کاری شرافتمندانه بفرستند. سرانجام، رضا غول به روستای زادگاهش برمی‌گردد و بار دیگر به شادی و خوشحالی می‌رسد. آخرین جملات کتاب را می‌خوانید:

«رضا غول بلند شده بود، دستهایش را به شیشه چسبانده بود و مثل عروسکی بزرگ، برای بچه‌ها دست تکان می‌داد. بچه‌ها دنبال اتوبوس به خیابان ریختند. بر پیادمر و، همراه با اتوبوس می‌دویدند و برای رضا غول دست تکان می‌دادند.»

«ستاره‌های به نام غول» داستانی

حادثه محور است که مانند یک سریال چندقسمتی طراحی شده و در بخشهایی نسبتاً مجزا از هم ولی براساس یک محور اصلی، پیش رفته و سرانجام پایان می‌یابد. طراحی داستان به واسطه وقوع حوادث کم‌زمینه یا زمینه‌های

مصنوعی، قدری تسامح‌آمیز است. مهمترین دستمایه نویسنده، طراحی محله‌ای قدیمی و شخصیت یک جوان عقب‌مانده ذهنی است که جثه‌ای بسیار بزرگ و نتراشیده دارد. هر بخش داستان، به معرفی این شخصیت و حوادثی که برای او روی می‌دهد، پرداخته است.

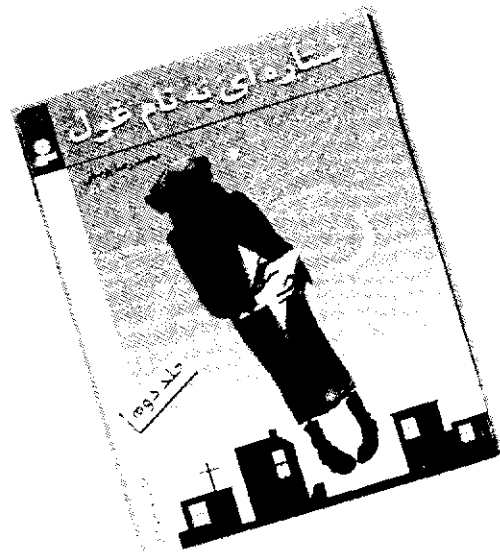
کرچه شخصیت‌های داستان نسبتاً خوب و حس‌انگیز طراحی شده‌اند، اما فاقد پرداخت کافی‌اند. به عنوان مثال، نویسنده در ابتدای داستان، جثه «رضا غول» را به شکلی توصیف می‌کند که یکی از بچه‌ها با رفتن بر روی دوش او قادر است لامپ سر تیر را ببندد، ولی در میانه داستان او به راحتی در یک آمبولانس جا می‌گیرد. همچنین با وجود اینکه او فردی است که عقب‌ماندگی ذهنی دارد و نمی‌تواند خواسته‌هایش را به شکل کامل بیان کند، در یکی از فصلهای جلد دوم، برای دختر نوجوانی به نام «مریم» قصه‌ای تعریف می‌کند و یا در بخشی دیگر به جای شخصیتی در یک نمایش ایفای نقش می‌کند. جا داشت نویسنده به شخصیت افرادی مانند «خیری» و مریم بیشتر

لطمه زده است، اما این تصویر دارای «ویژگیهای روی جلدی» قابل قبولی است و اگر با حساسیتهای حرفه‌ای به آن نگریسته نشود، از جذابیت لازم برای یک روی جلد جالب برخوردار است.

مرد ساده‌دل و دیگ سحرآمیز

- نویسنده: باربارا بارتن هوپز
- مترجم: محمد تقوایی * اشعار: مصطفی رحماندوست
- تصویرگر: دوشان کالای

گروه سنی: ب - ج. ناشر: زلال. تعداد: ۵۵۰۰ نسخه. ۲۴ صفحه. ۲۵۰۰ ریال.

مردی فقیر و همسرش برای گذران زندگی دچار مشکل هستند. مرغهای آنها بیمار می‌شوند و یکی بعد از دیگری می‌میرند. همسر مرد، آخرین مرغ را برای فروش به بازار می‌برد. مرد کوتوله‌ای مرغ را از او می‌گیرد و یک دیگ به او می‌دهد. «دیگ» سحرآمیز برای زن و مرد غذا تهیه می‌کند. روزی، زن ناخواسته و برخلاف سفارش کوتوله دیگ را می‌شوید و آن را می‌شکند.

این بار، مرد گوسفندی را برای فروش به بازار می‌برد و باز هم مرد کوتوله با دادن یک توپ آن دو را یاری می‌کند. «توپ» سحرآمیز هم برای زن و مرد غذا فراهم می‌کند. ولی شهردار توپ را از آنها می‌گیرد. دفعه سوم، مرد فقیر گاوی را برای مرد کوتوله می‌برد و این بار توپ بزرگتری از او می‌گیرد. «توپ بزرگ» آدمها را کتک می‌زند. زن و مرد ساده‌دل هم کتک مفصلی می‌خورند و تصمیم می‌گیرند که توپ را به شهردار بدهند. به این ترتیب، شهردار هم تنبیه می‌شود و کتک می‌خورد و توپ کوچک را که غذا می‌داد، به آنها پس

می‌پرداخت و آنها را قابل‌باورتر می‌ساخت. مشکل دیگر داستان، کم‌دقتی نویسنده در استفاده از زاویه دید سوم شخص است، در حالی که شاید بهتر بود داستان به شیوه اول شخص یا دانای کل ارائه می‌شد.

این مجموعه برخلاف آنچه بر روی جلد کتاب ثبت شده، در واقع مجموعه‌ای از داستانهای پیوسته است نه یک رمان، چراکه از بسیاری زمینه‌های زندگی قهرمانان داستان آگاه نمی‌شویم. به عنوان مثال، نمی‌دانیم خیری و رضا غول از کجا آمده‌اند و در شهر چه می‌کنند تا اموراتشان سپری شود.

روی جلد این کتاب، طراحی ناهمگونی دارد. دلیل آن نیز استفاده طراح ایرانی از طراحی یک تصویرگر اروپایی و افزودن عناصری غیرهمجنس به آن است. شبح ساختمانهای خشکی که در پایین این تصویر قرار گرفته، در کنار طراحی سیال و پرتحرک اندامی که بالای آنهاست مجموعه‌ای ناهمگون را به وجود می‌آورد که به یکپارچگی تصویر

می‌دهد. پس از این ماجراها، مرد و زن سعی می‌کنند پولی پس‌انداز کرده و به همسایه‌ها کمک کنند.

قصه به خوبی شروع می‌شود و اوج می‌گیرد. اگرچه در این قصه نیز تسامح خاص افسانه‌ها وجود دارد، اما انتظار آفرینی در آن کامل طراحی شده است. شخصیت‌های داستان پرداخت منسجمی دارند و اتفاقات و حوادث، ریشه در گذشته‌ها دارد. نثر کتاب ساده و روان و شعرهای آن خوب و مناسب است.

در مجموع، داستان حرفی برای گفتن ندارد و جزء آثار سرگرم‌کننده است، اما خواندن آن بی‌ضرر است.

برجسته‌ترین آثار دوشان کالای به شمار نمی‌آیند و در مقایسه با تصویرهای کتاب «آلیس در سرزمین عجایب» امتیاز کمتری کسب می‌کنند، اما به هر حال از آثار به یاد ماندنی او هستند.

هدیهٔ فرمانروا

- نویسنده: کات لای
- مترجم: حسین ابراهیمی (اوند)
- تصویرگر: دیوید کینت
- ویراستار: شراره وظیفه‌شناس

گروه سنی: ب - ج. ناشر: کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان. تعداد: ۳۰۰۰۰ نسخه. ۲۲ صفحه. ۱۲۰۰ ریال.

دو برادر در سرزمینی دوردست زندگی می‌کردند. یکی از آنها ثروتمند، ولی نامهربان بود و دیگری، فقیر و مهربان. شبی پیرزنی به برادر مهربان توصیه می‌کند که در زمین خودش تَرَب بکارد. او هم آن سال تَرَب می‌کارد و تَرَبی غول‌پیکر برداشت می‌کند و به اصرار دوستانش آن را به فرمانروا هدیه می‌کند و پادشاه کلانی هم می‌گیرد. برادر نامهربان به طمع دست یافتن به پادشاه برتر، دار و ندار خود را به فرمانروا هدیه می‌کند و فرمانروا نیز چون هدیه‌ای گرانقدر از او گرفته است، استثنایی‌ترین چیزی را که دارد به برادر ثروتمند هدیه می‌کند: تَرَب غول‌پیکر را.

تصویرهای این کتاب مجموعه‌ای جذاب از تصویرگر برجسته «چک» دوشان کالای است. طراحی پرتحرک، ترکیب‌بندی پیچیده و گیرا و ایجاد فضاهای خیال‌انگیز، از ویژگی‌های آثار این تصویرگر است. تصویرهای این کتاب هرچند جزو

گرچه سوزه و طراحی داستان بکر نیست ولی داستان به دلیل فضای افسانه‌ای آن کشش کافی دارد. افسانه حاضر دارای طرحی ریاضی و همراه با تقابل است. یک جا تَرَب می‌رود و ثروت زیادی می‌آورد و در یک جا ثروت زیادی می‌رود و یک تَرَب جایگزین

آسمان کوچک

• نویسنده: محمود پور وهاب

• تصویرگر: نیلوفر میرمحمدی

گروه سنی: ب - ج. ناشر: کانون پرورش
فکری کودکان و نوجوانان. ۲۴ صفحه.
۱۲۰۰ ریال.

این کتاب حاوی ده شعر است که در قالب چهارپاره کودکانه سروده شده‌اند. طبیعت، خانواده و جانوران اعم از پرنده و ماهی و... مهمترین عناصر تشکیل‌دهنده اشعار این مجموعه‌اند. «آسمان کوچک»، «مانند یک ماهی»، «با پرستوهای شاد»، «عنکبوت قهوه‌ای»، «خروس»، «دو دوست قدیمی»، «قوی سنگی»، «نهال کوچک»، «یک درخت» و «هزارپا»، عنوانهای اشعار این کتابند. شعر «خروس» را می‌خوانید:

این خروس کوچک من
بر سر خود تاج دارد
گاه‌گاهی هم سرش را
زیر بالش می‌گذارد
*
هر سحر در خانه ما

این خروس آوازخوان است
قوقولی قو. قوقولی قو
قوقولی قویش اذان است

*
من خروس کوچکم را
دوست دارم، دوست دارم
پیش او با مهربانی
آب و دانه می‌گذارم

اشعار «آسمان کوچک» ساده و روان سروده شده‌اند و دارای موضوعاتی جذاب و صمیمی‌اند. وزن اشعار همه کوتاه و

دستگاه

آن می‌شود.

مقدمه داستان طولانی و قدری نامرتب است. انتظار می‌رفت با وجود چنین مقدمه‌ای مترجم در ترجمه داستان درخصوص دلیل کاشت ثرب، شخصیت پیرزن و عکس‌العمل‌های حاکم پرداخت بیشتری می‌کرد. این پرداخت می‌توانست یک افسانه را به داستانی جذابتر و امروزی‌تر تبدیل کند.

تصویرهای این کتاب بسیار قدرتمندانه طراحی و اجرا شده‌اند. اما نگاه ارائه شده در آنها سنتی است و در نتیجه برای کسانی که با تصویرگری اروپایی - امریکایی آشنایی دارند. چندان بدیع و تازه نیست. البته برای کسانی که با این نوع تصویرگری آشنا نیستند. دیدن اجرای حساس و در مواردی خیره‌کننده آنها. خالی از لطف نیست. تنها تصویر دو صفحه‌ای این کتاب، حساسیت خیره‌کننده مورد بحث را به خوبی نشان می‌دهد.

مناسب با گروه سنی مخاطبان کتاب انتخاب شده‌اند. اگرچه قالب تمام اشعار چهارپاره است، اما تنوع وزن و موضوع، از حالت تکراری بودن آن کاسته است. بهتر بود برخی عبارتها که باعث ضعف تألیف و نارسایی مضامین شده است اصلاح می‌شد. برای مثال در بند چهارم شعر «آسمان کوچک» می‌خوانیم:

تا اخمِ سقف ما را / با موج رنگ، برداشت / یک گل، شبیه خورشید / در قلب صاف آن کاشت.

متاسفانه فاعل در این بند نیامده است (فاعل مورد نظر دو بند بالاتر آمده و فاصله معنایی ایجاد شده). همچنین مرجع ضمیر «آن» در مصراع پایانی این بند، دورافتاده است. (سقف خانه منظور است). دیگر اینکه جمله «[پدر]، با موج رنگ، اخمِ سقف ما را برداشت»، آن هم با بیانی که در بالا ذکر شد، برای کودکان دبستانی قابل درک نیست. مثالهایی از این دست در تصویرپردازی و توصیف وجود دارد که به ذکر چند نمونه اکتفا می‌کنیم:

خانه‌ها را آفتاب / سرزند رنگِ نشاط... [شعر با پرستوهای شاد].

بر نگاهش عنکبوت / می‌تند دوباره غم... [شعر عنکبوت قهوه‌ای].

من بودم و لریا / بریاچه زیبا بود / انگار لبریز از / بوی صدفها بود... [شعر مانند یک ماهی].

تصاویر این کتاب یکی از دیگر کارهای «شلوغ پلوغی» است که یک تصویرگر خوب، اما عجول انجام داده است. نیلوفر محمدی یکی از تواناترین تصویرگران ماست، اما در سالهای اخیر حال و حوصله پیراستن تصاویر خود را نداشته است. آثارش - از جمله تصویرهای همین کتاب - چنان انباشته از خرت و پرت‌های زاید است که آدم نمی‌داند برای کسب یک لحظه آرامش باید به کجای تصویر پناه ببرد! البته به طوری که از آثار ژورنالیستی ماه‌های اخیر او پیداست، سعی دارد که به طور جدی تصویرهای خود را «جمع و جور» کند. امیدواریم با شوری که او برای به تصویر کشیدن دنیای پرتحرک کودکان دارد، در آینده شاهد آثار پالوده‌تر و «آرامش‌بخش‌تر» او باشیم.

کلاغه کجاست؟ - (روی درخت)

- سراینده: افسانه شعبان‌نژاد
- تصویرگر: زهرا مسعودی

گروه سنی: الف - ب. ناشر: کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان. تعداد: ۵۰۰۰۰ نسخه. ۲۴ صفحه، رنگی. ۱۵۰۰ ریال.

سراینده اشعار این کتاب، با زبانی ساده و منظوم به شناساندن موجوداتی مانند: زنبور، کلاغ، مرغ، خروس، قورباغه، سوسک، الاغ، گربه، کرک و موش، به کودکان می‌پردازد. هر بخش کتاب، با آمدن نام یکی از حیوانات و این سؤال که «کجاست؟» شروع می‌شود و سپس به

هر قطعه، کنار را جذاب کرده است. به نظر می‌رسد با برگزیدن زبان محاوره‌ای و آوردن مثلها و کلمات به شکل شکسته، هدف خواندن شعر به وسیلهٔ اولیا و مربیان و بهره گرفتن کودکان از راه شنیدن باشد تا خواندن. اگر این نظر درست باشد، سراینده در این زمینه موفق بوده است:

- گرگه کجاست؟
- تو صحراست
- منتظر بره و بزغاله‌هاست!
- چوپون کجاست؟
- همین جا
- کنار کلهٔ ما
- چه کار داره؟
- کار زیاد
- مواظبه گرگه نیاد
- اگر بیاد چوپون ما چی می‌کنه؟
- دمش رو قیچی می‌کنه!

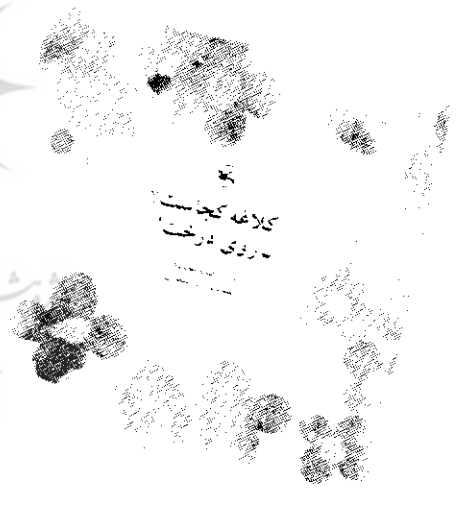
با وجود جذابیت‌های تصویری قابل ملاحظهٔ این کتاب، طراحی تصویرهای آن یکدست نیست و تأثیرپذیری تصویرگر آن از دیگر طراحان مشهود است. اجرای این تصاویر از یک تصویر تا تصویری دیگر متفاوت است؛ در یک تصویر تماماً از مواد چسبانندنی استفاده شده، در تصویری دیگر آبرنگ به مواد چسبانندنی اضافه شده و در تصویر بعدی خطوط مرکبی نیز وارد کار شده‌اند. با این وجود سلیقهٔ رنگی خوبی بر تمامی تصاویر حاکم است. در یک جمع‌بندی کلی می‌توان گفت این تصاویر به لحاظ «رنگ» قابل قبول‌ترند، تا «طراحی».

معرفی و بیان ویژگی آن حیوان می‌پردازد.

- زنبوره کجاست؟
- روی گلا.
- گل‌های کی؟
- گل‌های ما؟
- می‌چرخه می‌که وز وز
- کجاست گلای قرمز
- چه کار داره به کارشون؟
- می‌خواد بره کنارشون
- کنار گلا عروسیه
- رو بوسی
- زنبوره می‌خواد بره عروسی
- خدا کنه با هیچ کس
- او نکنه روبوسی

این مجموعه، حاوی قطعاتی منظوم است که به صورت گفتگو و پرسش و پاسخ و با زبانی ساده و محاوره‌ای و در وزن‌هایی هجایی سروده شده‌اند. توجه سراینده بیشتر به آهنگین و قافیه‌دار بودن عبارات معطوف شده و جملات گاهی ربطی به هم ندارند و شاید به‌تنهایی طنز و لطیفه‌ای را القا کنند. البته خود این لطایف و داستانی کردن

درباره

پولک ماه

• سراینده: اسدالله شعبانی

• تصویرگر: نسرین خسروی

گروه سنی: ب - ج. ناشر: کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان. تعداد: ۴۰۰۰۰ نسخه. ۲۴ صفحه، رنگی. ۱۵۰۰ ریال.

دیدگاه شعرهای این مجموعه همه یکدست و سالم و با زبانی ساده و بیانی مناسب و روان برای مخاطبان، سروده شده‌اند. این سروده‌ها، با شکلی روایی به بیان موضوع مورد نظر شاعر پرداخته و از مضمون اصلی جدا نشده‌اند. شعرها در عین روانی و سلاست خالی از واژگان محاوره‌ای هستند.

با این همه گاهی، برخی جملات شعرها، مقاله‌ای و روزمره شده‌اند و بنابراین واژگانی غیرمعمول وارد شعر شده است. همچنین برخی افعال اگرچه در معنی درست به کار رفته‌اند، اما به سادگی و روانی فهمیده نمی‌شوند. برای مثال، کلمه «اتوبوس واحد» و فعل «قاب گرفتن» از این نوعند:

روزی از این روزها

که خسته بودم

در اتوبوس واحد

نشسته بودم [شعر من، شعر شما].

*

من دوست دارم

عکسی قشنگ از جنگل و شوکا بگیرم

من دوست دارم

از چشمهایم

قابی برای جنگل زیبا بگیرم [جنگل و شوکا].

این کتاب، شامل ده شعر است که عبارتند از: یک مثنوی (کلاه)، شش چارپاره (عروسک لاله، بقچه‌ای از عطر گلها، شعر من شعر شما، همبازی، پولک ماه و همسایه) و سه شعر نیمایی (خنده مادر، قاب آب و جنگل و شوکا) تمام این اشعار در وزنهای مختلف و با زبانی ساده و روان برای کودکان دبستانی سروده شده‌اند. بخشی از شعر «کلاه» را می‌خوانید:

تصاویر پدیدآمده توسط خانم نسرین خسروی در سالهای اخیر به خاطر شکل ویژه و رابطه عناصر تصویری آنها، بیشتر به معادل تصویری نظم شباهت دارد تا نثر. در نتیجه، کتابهایی که ایشان در این سالها مصور کرده‌اند، از موفق‌ترین کتابهایی است که در زمینه شعر کودک پس از انقلاب، تصویر شده‌اند. با این همه واقعیت این است که تازه‌ترین نگاه‌های هنری نیز توان محدودی

کلاه من، کلاه من
کلاه گرد و ماه من
توی هوا قل‌قلی شد
افتاد و یک کم گلی شد
پا شد و شد سوار باد
گوش به حرف من نداد
رفت و به جنگلی رسید
پرندۀ قشنگی دید...

توسط یکی از اعضای هیئت امنای مؤسسه برای تحصیل وارد دانشکده می‌شود. در مقابل پرداخت هزینه‌اش در دانشگاه، او که توانایی نوشتن نیز دارد، موظف است ماهی یک نامه برای شخصی با نام مستعار «جان اسمیت» بفرستد و این مرد خیر را از وضع درسی و زندگی خود مطلع سازد. دختر که جروشاً ابوت (جودی) نام دارد، اسم «بابا لنگ‌دراز» را برای حامی خود انتخاب می‌کند. جودی در دانشگاه با دو دختر به نامهای «سالی» و «جولیا» دوست می‌شود و در طول تحصیل با عموی جولیا «جروی» نیز آشنا می‌گردد. او در نامه‌های خود به مهم‌ترین حوادث زندگی‌اش اشاره می‌کند. جودی داستانهایی بسیاری می‌نویسد و پس از چهار سال تحصیل، با موفقیت از دانشگاه فارغ‌التحصیل می‌شود. سرانجام می‌فهمد بابا لنگ‌درازی که در طول این سالها به او کمک کرده است، همان جروی است. آنها با توجه به علایقی که بین‌شان ایجاد شده است با یکدیگر ازدواج می‌کنند.

عامل جذابیت کتاب «بابا لنگ‌دراز»

موقعیت استثنایی شخصیت اول آن است. اگرچه عامل ارتباطی، نامه است، اما همین بهانه خوبی است تا از موقعیت جودی آگاهی و اطلاع کاملی داشته باشیم. نامه، امری موجه، خوب و در عین حال جالب برای بیان عقاید و احساسات یک دختر بی‌خانمان است که شرایط ویژه برای ادامه تحصیل یافته است. شخصیت پردازی داستان خوب است و برای ما، جودی ابوت شخصیتی همیشه ماندگار است. البته پخش فیلم این داستان به شکل‌های مختلف، یکی دیگر از عوامل جذابیت کتاب است. شاید حس حضور در مدرسه و کنار بچه‌ها و احیاناً خاطرات مشترک این دوره و به تعبیری

برای تکرار شدن دارند و خانم خسروی چندین کتاب را به همین شیوه تصویر کرده‌اند. در نتیجه به نظر می‌رسد که تصویرهای این کتاب جذابیت اولیه خود را از دست داده‌اند.

خانم خسروی نشان داده‌اند که در کمال متانت و جدیت در جستجوی کشف راه‌هایی نو برای بیان تصویری‌اند. پس اگر فقط یک بار موفق شده باشند - که مسلماً شده‌اند - دلیلی وجود ندارد که این موفقیت بارها و بارها تکرار نشود.

بابا لنگ‌دراز

• نویسنده: جین وبستر

• مترجم: مهرداد مهدویان

• بازنویسی: محمد حمزه‌زاده

گروه سنی: ۵ - ۸ ه. ناشر: قدیانی (بنفشه).

تعداد: ۵۵۰۰ نسخه. ۲۳۲ صفحه. ۵۸۰۰

ریال.

بختری که تا پایان هفده سالگی و دوره نیرستان. در یک پرورشگاه زندگی می‌کرده.

هم‌ذات‌پنداری، از عوامل کشش داستانی به‌ویژه برای دختران نوجوان باشد که با نثری دلنشین و پوسته‌ای طنزآمیز نوشته شده است. امیدبخشی، از دیگر مشخصه‌های کتاب است. داستان «بابا لنگ‌دراز»، سرشار از شور و شیفگی و عشق و امید است و نویسنده زیبایی اثر خود را با نشان دادن زندگی پرتحرک و تلاش جودی، دوچندان کرده است.

طراحی روی جلد این کتاب که می‌توانست از تحرک تصویری بیشتری برخوردار باشد، اجرایی خشک دارد و به کارگیری بیش از اندازه رنگ سیاه در آن، فضایی سرد و خوفناک را به بیننده منتقل می‌کند. به نظر ما می‌رسد نوجوانان به فضایی پرتحرک‌تر از فضای ترسیم شده در این روی جلد احتیاج داشته باشند.

حسنی یکی یک دونه است

(۳ - ترانه‌های کودکان)

- سراینده: شکوه قاسم‌نیا
- تصویرگر: غلامعلی مکتبی

گروه سنی: الف - ب. ناشر: پیدایش. تعداد: ۳۰۰۰۰ نسخه. ۱۶ صفحه. رنگی. ۱۲۰۰ ریال.

مادر بزرگ حسنی
 کلاه نو بافته برایش
 یا سرخ و زرد و قهوه‌ای
 نقش گل انداخته برایش
 *
 حسنی کلاه تازه‌شو
 می‌گذاره روی سرش
 یک دفعه تاریکی می‌آید
 سیاه می‌شه دور و برش

*

داد می‌زنه: مادر بزرگ
 دست شما درد نکنه
 کلاه خوبیه، ولی
 بزرگتر از سر منیه

*

این کتاب سومین جلد از ترانه‌های کودکان سراینده است که همه آنها درباره شخصیت کودکی به نام «حسنی» سروده شده است. هفت شعر این مجموعه در قالب چهارپاره و در وزنهای هجایی است و زبانی ساده و محاوره‌ای دارد. موضوعات کتاب برگرفته از عناصری کودکانه و جالب است که با چاشنی طنز همراه شده‌اند. «کلاه نو»، «حسنی لب بوم اومد»، «حسنی یکی یک دونه است»، «حسنی و اسب بالدار»، «حسنی چه خوابی دیده؟»، «حسنی! خیر»، «حسنی بهارو دوست داره»، عنوانهای اشعار این کتابند.

دیده

این مجموعه نیز مانند دو جلد پیش، ساده، صمیمی و سرگرم‌کننده است و ویژگی یا امتیاز خاصی نسبت به مجموعه‌های

تصویرهای این کتاب مانند دو کتاب دیگر استاد مکتبی که در همین مجموعه به چاپ رسیده‌اند، در گروه آثار ژورنالیستی ایشان جای می‌گیرند و برای کودکان به اندازه دیگر آثار وی جذابند. اما واضح است که با تکرار بیش از حد یک نوع نگاه، جذابیت روزهای نخستین، اندک اندک محو خواهد شد. در یک ارزیابی کلی، امتیاز چندانی به تصویرهای این کتاب تعلق نخواهد گرفت.

نقاش و پرنده

• نویسنده و تصویرگر: ماکس فلتهویس

• مترجم: پوپک بایرامی

• ویراستار: حمید گروگان

گروه سنی: ب - ج. ناشر: کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان. تعداد: ۲۰۰۰۰ نسخه. ۲۲ صفحه، رنگی. ۲۰۰۰ ریال.

نقاشی فقیر، مجبور می‌شود تا بلوی دوست‌داشتنی‌اش را که نقش پرنده‌ای زیبا بر

سابق ترانه‌های کودکانهٔ حسنی ندارد. اندیشه و احساس کودکانه و طراوت و شادابی بخشی اشعار که با استفاده از عوامل متعددی چون وزن، زبان محاوره‌ای و شکسته و ضرب‌المثل‌های شیرین به وجود آمده است کار را خواندنی و دلپذیر کرده است.

سراینده با نماد حسنی، و بیان برخی از موضوعات، به ایجاد روحیهٔ مسئولیت‌پذیری و اراده در کودکان همت گمارده است. مثلاً در شعر «حسنی! خبر» پس از صحبت از آش پخت پای پدر که به مسافرت رفته است، به این بند می‌رسیم که:

یادت باشه ای حسنی

نگیری هیچ بهونه‌ای

تا وقتی که بابات بیاد

تویی که مرد خونه‌ای

یا شعر «حسنی یکی یک دونه است» شاید حس همکاری و تلاش را در کودکان زنده می‌کند و البته شخصیت دادن به آنها نیز مورد نظر است. جالب اینکه همهٔ اینها بدون مستقیم‌گویی و شعار صورت گرفته است.

حسنی کجاس؟ اون بالاس

رو شاخهٔ درختاس

رفته بچینه میوه

آلو و سیب و کیلاس

*

خدا کنه نیفته

زخمی نشه دست و پاش

باباش می‌که: حسن جون

مواظب خودت باش

*

میوه زیاده، اما

حسنی یکی یک دونه است

این پسر خوب ما

چراغ توی خونه است

آن نقش بسته است، بفروشد. پس از این معامله، دست و دل نقاش، دیگر به کار نمی‌رود. پرنده نیز که با دور شدن از نقاش احساس غربت می‌کند، از تابلو خارج شده و به جستجوی نقاش می‌رود. در پی این حادثه، خریدار تابلو را با اعتراض به نقاش باز می‌گرداند و پول خود را پس می‌گیرد. سرانجام، پرنده با زحمت فراوان خانه نقاش را یافته و به تابلو باز می‌گردد و برای همیشه در کنار او می‌ماند.

اروپایی - امریکایی تصویرهایی مشابه این تصویرها دیده می‌شوند.

آقای باکلاه و آقای بی‌کلاه

- نویسنده: شل سیلور استاین
- مترجم: رضی هیرمندی
- تصویرگر: شل سیلور استاین
- ویراستار: حمید مروجان

گروه سنی: ج - ناشر: کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان. تعداد: ۲۰۰۰۰ نسخه. ۲۶ صفحه. ۱۰۰۰ ریال.

داستان نقاش و پرنده با این عبارتها آغاز می‌شود:

«نقاشی بود فقیر، مثل بیشتر نقاشها. او بر زندگی تابلوهای فشنگ بسیار کشیده بود اما یکی از آنها را بیش از بقیه دوست داشت و آن تصویر یک پرنده بسیار زیبا بود.»
 با این شروع ساده و صریح، هم موضوع داستان مشخص می‌شود و هم حس تعلیق ایجاد می‌گردد. خواننده پس از خواندن این جملات، از خود می‌پرسد چه اتفاقی برای پرنده یا تابلو و یا حتی نقاش رخ خواهد داد؟ پیرنگ داستان که با این مقدمه آغاز شده، به شکلی منطقی و در عین ظرافت ادامه می‌یابد.
 خواننده کم‌حوصله و کم‌تجربه، به لایه سطحی کتاب که علاقه پرنده به نقاش و تلاش او برای یافتن نقاش است، می‌رسد و از آن راضی می‌شود و خواننده سخت‌گیر نیز با درک موضوع فلسفی «بازگشت به خویشتن» و یا با برداشتی اجتماعی از وضعیت اسفبار هنرمندان در جامعه بهره لازم را از داستان می‌برد.

دیروز تیری در آسمان رها کردم
 تیرم به سینه ابری نشست که آرام می‌گذشت
 ابر از آسمان افتاد و روی ساحل جان داد.
 دیگر هرگز تیری رها نخواهم کرد!
 این کتاب شامل بیست و چهار قطعه کوتاه و بلند شعرگونه همراه با تصویر است که هر یک با زبانی طنزآمیز به بیان اندیشه‌های نویسنده می‌پردازد. در این کتاب همه چیزها از زاویه‌ای غیرعادی دیده شده است. عنوان برخی از این قطعات عبارتست از: در تاریکی، رنگها، بچه تلویزیونی، بیمار، لستر، ساندویچ پسته شامی، دستور درست کردن ساندویچ اسب آبی، دعای قبل از خواب کودک خودخواه، اگر دنیا دیوانه بود و تیر که به عنوان نمونه در بالا آمد.
 این مجموعه، نخستین گزینه‌ای است که از دو مجموعه «آنجا که کوچه پایان می‌یابد» و «فانوس زیر شیروانی» شاعر انتخاب شده است.

تصویرهای این کتاب ساده و بسیار جذابند و بخوبی طراحی و اجرا شده‌اند. اما بیننده در زمینه بداعت و تازگی نگاه تصویرگر، کمی شک می‌کند چرا که در کتابهای

کتاب «آقای باکلاه و آقای بی‌کلاه» مجموعه‌ای از قطعات طنزآمیز و خیال‌انگیز است که در اغلب آنها اندیشه‌ای تازه

ساندویچ اسب آبی و ساندویچ پسته شامی ممکن است برای نوجوانان گنگ باشد. این حالت، کتاب را از یکدستی دور کرده است. نثر کتاب ساده و روان است. بین متن و تصاویر کتاب، هماهنگی بسیاری به چشم می‌خورد و این به دلیل یکی بودن شاعر و تصویرگر است.

تصویرهای این کتاب - مثل بیشتر تصویرهای شل سیلور استاین -

پرتحرک و پرمفهومند، اما همه آنها به یک اندازه درخشان نیستند. تصویر روی جلد و صفحه ۴ بسیار زیبا، تعدادی دیگر معمولی و تعداد دیگر نیز - مثل تصویر صفحه ۲۲ - مثله شده به نظر می‌رسند. در مجموع، اجرای تصویرهای این کتاب در مقایسه با تصاویر کتابهای دیگر این نویسنده (مثل لافکادیو) امتیاز کمتری کسب می‌کند.

به قول پرستو

• سراینده: قیصر امین‌پور

• تصویرگر: محمدرضا دادگر

گروه سنی: د - ه. ناشر: زلال. تعداد: ۵۵۰۰ نسخه. ۴۰ صفحه، رنگی. ۲۰۰۰ ریال.

این کتاب، شامل پانزده سروده است که عبارتند از:

دوازده قطعه چهارپاره (کشف قفس، به قول پرستو، لحظه شعر گفتن، یک خط در میان، شعر، لالایی باد، اتفاق ساده، معما، کلاس انشا، خوابهای طلایی، رازهای سر بسته و بالهای کودکی)، یک مثنوی بلند (پیش از اینها) و دو شعر نسیمایی (راز زندگی و صبح یک روز زمستانی)، راز زندگی را می‌خوانید:

غنچه با دل گرفته گفت:
"زندگی"

و نگاهی نو به جهان پیرامون ما وجود دارد و نویسنده در پناه این قطعات طنزآلود، مقصود خاصی را دنبال می‌کند. پیامهای انتقادی هر قطعه، اگرچه مخاطب را به فکر وامی‌دارد، اما در پایان لبخندی نیز بر چهره‌اش می‌نشانند. در پس سادگی کلام و بیان صمیمی این اثر، گاهی شاهد ژرفایی هستیم که در آثار دیگر کمتر دیده می‌شود. پیام اجتماعی قطعه «در تاریکی» به موارد بسیاری اشاره دارد که هنرمند امروز با آنها روبه‌روست:

می‌بخشید که درهم و برهم می‌نویسم.

چون هوای اینجا کمی تاریک است.

متأسفانه امروز عصر.

زیادی به قفس شیر نزدیک شدم:

برای این: حالا از توی شکم شیر برایتان

می‌نویسم!

و برای همین، هوا بفهمی، نفهمی تاریک

است!

آقای باکلاه
و
آقای بی‌کلاه

به رغم جذابیت کلی کتاب، برخی قطعه‌ها حرفی برای گفتن ندارند. مفهوم قطعات: «به دنبال کمشده، تاب، دستور درست کردن

در هیچ یک از اشعار این مجموعه، شاعر ارزش ادبی را فدای مفهوم (و بالعکس) نکرده است و در هر شعر، کلام و معنی چون مومی در اختیار او بوده‌اند. همچنین، شاعر تا جایی که مقدور بوده از صنایع شعری بهره کافی برده و بر زیبایی و لطافت آثار خود افزوده است.

آفتاب و ماه، یک خط در میان
گاه پیدا، گاه پنهان می‌شوند
شادی و غم نیز هر یک لحظه‌ای
بر سر این سفره مهمان می‌شوند

[شعر یک خط در میان]

*

بالهای کاغذی آتش گرفت
قصه‌های کودکی از یاد رفت
خاکبازیهای ما را آب برد
بادبادکهای ما بر باد رفت

[شعر بالهای کودکی]

متأسفانه، این نمونه موفق شعر نوجوان با اشکالهای چاپی روبه‌رو شده است و علاوه بر اینکه فهرست و شماره صفحه ندارد، شش بند از شعر بالهای کودکی نیز جا افتاده، در حالی که توضیحات بندهای محذوف در پایان شعر آمده است.

نقاشی‌های این کتاب با جدیت بسیار اجرا شده و جذابیت‌های فراوانی دارند، اما یکدست نیستند؛ تعدادی از تصاویر - مثل تصویر «راز زندگی» - بزرگسالانه و تعدادی دیگر - مثل تصویر «خوابهای طلایی» - خردسالانه به نظر می‌رسند. لحن طراحی‌ها هم در تعدادی از تصاویرها متفاوت است؛ مثلاً طراحی «خوابهای طلایی» با طراحی «کشف قفس» از دو جنسند و به نظر می‌رسد که طراح می‌توانست براساس هر کدام از این دو تصویر، یک مجموعه تصویر را طراحی کند. این کتاب روی جلد بسیار زیبایی دارد.

لب ز خنده بستن است.

گوشه‌ای درون خود نشستن است.»

کل به خنده گفت:

«زندگی شکفتن است

ما زبان سبز راز گفتن است.»

گفتگوی غنچه و گل از درون باغچه

باز هم به گوش می‌رسد...

توجه فکر می‌کنی؟

راستی کدام یک درست گفته‌اند؟

من که فکر می‌کنم

کل به راز زندگی اشاره کرده است

هرچه باشد او گل است

کل، یکی دو پیرهن

بیشتر ز غنچه پاره کرده است.

«به قول پرستو» یکی از معدود **دولانه** مجموعه شعرهای نوجوان است که

مضمون بکر، اندیشه نو و زبان امروزی را در نهایت سلاست و روانی و رعایت کامل قوانین دستوری و اصول ادبی داراست. در عین حال، تنوع موضوعات و وزن و قالب نیز مورد نظر سراینده بوده است. گاه تصاویر شاعرانه چنان به سادگی بیان می‌شوند که خواننده مجذوب لفظ و آهنگ سروده می‌شود و با نگاهی دقیق‌تر، مفهوم زیبایی شعر به مذاق مخاطب نوجوان شیرین می‌آید.